

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สุขภาพเป็นสมบัติประจำตัวของมนุษย์และเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละคน ซึ่งผู้อื่นจะหยิบยื่นให้หรือทำแทนกันนั้นไม่ได้ ประชาชนแต่ละบุคคลจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบชวนชวนหาความรู้และรักษาสุขภาพของตนเองให้มีความแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ รวมทั้งหาแสงสว่างทางที่ เหมาะสมมาปฏิบัติตนเพื่อให้มีชีวิตอยู่อย่าง เป็นสุขทั้งภายในครอบครัวและภายในสังคม (วรรณวิไล จันทราภา 2526: 6) สุขภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคนและการ ค้นคว้าแสวงหาแนวทางปฏิบัติตนเพื่อการดำรงชีพอยู่ด้วยการมีสุขภาพที่ดีนั้น ก็เป็นเรื่องที่มีความ สำคัญมากที่สุด ในภาวะที่สภาพความเป็นอยู่ของสังคมไทยโคเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากเกิดปัญหา การเพิ่มของประชากรและภาวะเศรษฐกิจที่สูงขึ้น ประกอบกับการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้บทบาท ในชีวิตประจำวัน มีผลทำให้คนไทยต้องแข่งขันกันในการแสวงหาความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น แต่ความสะดวกสบายเหล่านั้นมิได้ก่อให้เกิดการมีสุขภาพที่ดีแต่อย่างใด เพราะหลักเบื้องต้นในการ ที่จะดำรงชีพอยู่ด้วยการมีสุขภาพที่ดีนั้นเป็นเรื่องของการปฏิบัติตนเป็นสำคัญ มนุษย์ทุกคนจะได้รับ ประโยชน์อย่างมากมาย ถ้าได้พยายามสร้างสุขนิสัยที่ดีให้เกิดขึ้นกับตนเอง เนื่องจากสุขนิสัยที่ดี จะเป็นรากฐานของการเสริมสร้างสุขภาพร่างกาย (ทองสงเสริมพลศึกษาและสุขภาพ 2521: 8) ดังนั้น เมื่อบุคคลใดได้ปลูกฝังสุขนิสัยที่ดีให้กับตนเองแล้ว ก็จักได้ความบุคคลนั้นค้นพบแนวทางการ ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความ เป็นสุขแล้ว

ในแนวทางการปฏิบัติตนนั้น สิ่งที่มีมนุษย์ทุกคนหึงค้ำนึ่งและนึกถึงมากที่สุด คือ ความ ปลอดภัยเพราะเป็นการแสดงถึงความมีสติและจิตใจที่สำนึกตนอยู่เสมอว่า ทองระมัทระวังมีความ ครอบคลุมต่อการกระทำทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ประมาทหรือเลินเล่อต่อเหตุการณ์ใด ๆ แต่การดำเนิน ชีวิตอยู่ด้วยการประกอบกิจกรรมของมนุษย์ในปัจจุบันนี้ ล้วนแต่เสี่ยงอันตรายและก่อให้เกิดอุบัติเหตุ ขึ้นได้ทุกเวลา ไม่ว่าจะทำงานอยู่ในโรงเรียน ชีวรถอยู่บนท้องถนน การเดินเล่นหรือการ ออกกำลังกาย เช่นกีฬาในสนาม พักผ่อนที่ชายหาดทะเลหรือแม้แต่ใช้ชีวิตอยู่ในบ้านก็อาจเกิดอันตราย

ไค้ทั้งสิ้น (จรินทร์ ชานีรัตน์ 2525: คำนำ) โดยเฉพาะอันตรายที่เกิดจากอุบัติเหตุ จะเป็นสาเหตุที่ทำให้คนเราต้องพบกับความเสียหายวิบัติ อาจบาดเจ็บหรือตายได้ในทุกเวลา ทุกสถานที่ เพราะเป็นเรื่องที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อใด นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายและทรัพย์สิน ทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม ในส่วนตัวหมายถึง การได้รับบาดเจ็บ ความทุกข์ทรมาน การใช้จ่ายเพื่อรักษาความบาดเจ็บที่เกิดขึ้น ซึ่งความเสียหายส่วนตัวก็ส่งผลกระทบต่อส่วนรวมในโอกาสต่อไป เช่น ครอบครัวจะเพิ่มปริมาณคนที่ไร้คุณภาพมากขึ้น ในระดับประเทศก็จะขาดทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพอย่างน่าเสียดาย นอกจากนั้น บุคคลที่ไร้คุณภาพดังกล่าว ยังเป็นภาระของสังคม ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาประเทศไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร (นิภา มนูญ 2522: 92)

ความสำคัญของเรื่องอุบัติเหตุ จึงทำให้มีการกำหนดเป็นเนื้อหาเพื่อการเรียนการสอนแก่นักเรียนในระดับประถมศึกษาทุกชั้น ทั้งในหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2503 และในหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน แต่ก็ยังปรากฏว่า อุบัติเหตุเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความเสียหายรุนแรงแก่ประชาชนไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าปัญหาอื่น ๆ ในสังคม จุดที่น่าสนใจที่สุดในเรื่องอุบัติเหตุ คือ การเพิ่มสถิติของจำนวนประชาชนที่ต้องประสบอุบัติเหตุเป็นไปอย่างรวดเร็วมากขึ้นทุกปี และเพิ่มความรุนแรงตามอัตราความจริงของวิทยาการและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าตลอดเวลา นอกจากนี้ยังพบว่า อุบัติเหตุเป็นสาเหตุการตายของประชาชนที่สูงที่สุด คือ ร้อยละ 42 ของสาเหตุการตายที่มีอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน (นารี กวิตานนท์ 2527: 47) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เขาวรัช โพระภักชาม ที่พบว่า สาเหตุการตายที่มีอัตราสูงสุด ไค้แก่ อุบัติเหตุ รองลงมา คือ โรคหัวใจและมะเร็ง (รายงานผลการวิจัย เรื่องภาวะการเจ็บป่วยและการตายของประชากรในประเทศไทย 2527: 10)

การสำรวจสำมะโนประชากร ปี พ.ศ. 2523 พบว่า จำนวนประชากรในประเทศไทยมีประมาณ 50 ล้านคน แบ่งเป็นเด็กวัย 0-14 ปี จำนวน 19.38 ล้านคนและเยาวชนอายุ 15-25 ปี จำนวน 9.74 ล้านคน รวมประชากรที่เป็นเด็กและเยาวชนจำนวนทั้งสิ้น 29.12 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 60 ของประชากรทั้งประเทศ จึงมิได้ไ้ว่าเด็กและเยาวชนเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ แต่มีการวิจัยพบว่า ผู้ที่ตองตายด้วยอุบัติเหตุเป็นเด็กและเยาวชนร้อยละ 49.12 ในจำนวนนี้มีเด็กอายุ 5-14 ปี เสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุมากกว่าปีละ 1500 คน และเด็กเหล่านี้ ส่วนมากยังอยู่ในวัยเรียนระดับประถมศึกษาทั้งสิ้น (วิจิตร บุญโพธิ์ 2525:

1) นอกจากนี้ในรายงานผลการวิจัยของ นีภา มนูญิจูและคณะ (2526: 83) พบว่า ในช่วงเวลา 1 ปีที่ทำการวิจัยเรื่องอุบัติเหตุในโรงเรียนประถมศึกษา 7 แห่ง ในเขตการศึกษา 6 มีนักเรียนได้รับอุบัติเหตุ 4 คน จากจำนวนนักเรียน 100 คน และในจำนวนนักเรียนที่ได้รับอุบัติเหตุในโรงเรียนนั้นจะพิจารณาร้อยละ 2 ของผู้บาดเจ็บทั้งหมด

สำหรับชนิดของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับเด็กวัยเรียนนั้น นีภา มนูญิจูและคณะอื่น ๆ (อ้างถึงใน จำลอง ภูบำรุง 2527: 23) ได้ทำการศึกษาเฉพาะกรณีเรื่อง อุบัติเหตุในโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2521-2522 พบว่า ชนิดของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับนักเรียนส่วนมาก คือ การหกล้ม รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ของมีคมและมีปลายแหลมแทง-ตำ วิ่งชนสะकुกลม เศษสิ่งของ ตกจากที่สูง ถูกของหนีบ ถูกขวางปากด้วยวัตถุ ถูกกัด ถูกน้ำร้อนลวก และมีสิ่งแปลกปลอมเข้าตา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิพัฒน์ ชูวรเวช และ นพมาศ ชูวรเวช ได้ทำการวิจัย เรื่อง อุบัติเหตุในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เมื่อปี พ.ศ. 2523 พบว่า อุบัติเหตุที่นักเรียนได้รับส่วนมาก คือ การพลัดตกหกล้ม รองลงมา ได้แก่ การถูกของมีคมบาด นอกจากนั้นเป็นอุบัติเหตุจากการชกต่อย ขวางปา ทำร้ายร่างกายและถูกสิ่งก่อสร้างหรืออุปกรณ์ที่มีอยู่ในโรงเรียนทำให้บาดเจ็บตามร่างกาย (รายงานผลการวิจัย เรื่อง อุบัติเหตุในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 2525: 126-142)

ที่กล่าวมานั้นเป็นชนิดของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับเด็กนักเรียนเมื่ออยู่ในโรงเรียน ส่วนชนิดของอุบัติเหตุเกิดขึ้นภายในบ้านและเกิดกับเด็ก อารมณ์ พรหมมานพ (2520: 16-18) ได้กล่าวว่า ประมาณครึ่งหนึ่งของอุบัติเหตุเกิดขึ้นในบ้าน ผู้เคราะห์ร้ายส่วนมากจะเป็นเด็ก ชนิดของอุบัติเหตุภายในบ้านที่พบเสมอ ๆ พอสรุปได้เป็นทงกใหญ่ ๆ ตามลำดับดังนี้

1. ไฟไหม้น้ำร้อนลวกและอัคคีภัย
2. ยาและของมีพิษ
3. ของมีคมและอาวุธ
4. การพลัดตกหกล้ม
5. การทกน้ำหรือจมน้ำ
6. สัตว์มีพิษและสัตว์เลี้ยง
7. การกินอาหาร เป็นพิษ

จากรายงานการวิจัยดังกล่าว ถ้าพิจารณาถึงชนิดของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับเด็กวัยเรียน จะพบว่าชนิดของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนซึ่งพบเห็นบ่อย ๆ ได้แก่ การพลัดตก หกล้ม การถูกของมีคม การใช้ยาผิด กินของมีพิษและอาหารเป็นพิษ น้ำร้อนลวก ตกน้ำหรือจมน้ำ อัดคิ้วยและไฟฟ้า ตลอดจนอุบัติเหตุจากการเดินทาง เป็นต้น

เรื่องอุบัติเหตุจึง เป็นปัญหาที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของเด็กวัยเรียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันที่เพิ่มไปด้วยการต่อสู้เพื่อความอยู่รอด และการที่เด็กวัยเรียนของประสบอุบัติเหตุนั้น ควรจะเป็นผลมาจากการที่เด็กเหล่านั้นไม่ได้รับการอบรม ฝึกฝนและแนะนำทาง ตลอดจนเห็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุให้เกิดขึ้น นิสัยมาตั้งแต่เยาว์วัยมากกว่า เพราะสาเหตุสำคัญของการเกิดอุบัติเหตุมาจากการปฏิบัติตน ไม่ถูกต้องของสภาพแวดล้อมรวมทั้ง ดังนั้น สถาบันและโรงเรียนจำเป็นต้องดำเนินการปลูกฝังนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุให้แก่เด็กในวัยนี้ เนื่องจากเด็กวัยเรียนเป็นช่วงชีวิตที่ร่างกายสมบูรณ์ จิตใจและอารมณ์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นวัยที่มีความสำคัญมากต่อวงจรชีวิตของมนุษย์ นอกจากนี้เป็นที่ตระหนักกันอยู่ทั่วไปว่า เด็กวัยเรียนวัยที่กำลังพัฒนา พร้อมทั้งจะเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างเห็นจากสภาพแวดล้อมและการประพฤติปฏิบัติตน กระทำในชีวิตประจำวันของตน ฉะนั้นเด็กวัยเรียนจึงเป็นวัยที่เหมาะสมแก่การปลูกฝังนิสัยให้เกิดเจตคติที่ดี ฝึกระเบียบวินัยและฝึกให้ประสบการณ์ทางด้านการรักษาสุขภาพอนามัยพื้นฐาน (วรรณวิไล จันทราภา เลมเกิม: 20)

สังคมที่เด็กมีความใกล้ชิดและคุ้นเคยมากที่สุด คือ บ้านและโรงเรียน การปลูกฝังนิสัยให้เด็กวัยเรียน จึงเป็นภาระหน้าที่ทั้ง 2 สถาบันควรต้องร่วมมือประสานงานกัน

โรงเรียนมีบทบาทมากในด้านเกี่ยวกับความรับผิดชอบเรื่องความปลอดภัยให้แก่ครูและนักเรียนตามกฎหมายและศีลธรรม ทั้งนี้เพราะภายในโรงเรียนมีสถานที่ซึ่งแวดล้อมที่จะก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย โรงเรียนควรจัดการเรียนการสอนให้เด็กมีความรู้ เจตคติ สวัสดิทัศนียและทักษะในการดำรงชีวิตที่อยู่ภายในโรงเรียนอย่างปลอดภัย (พัชรา ภาณุจนาพันธ์ 2522: 73-74) และในระยะที่เด็กนักเรียนมาใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน ผู้ที่มีความรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดมากที่สุดคือ ครู นอกจากครูจะช่วยสร้างเสริมและปลูกฝังนิสัยที่ดีให้แก่เด็กแล้ว ยังต้องรับผิดชอบในเรื่องอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับสุขภาพและชีวิตของนักเรียนด้วย (คณะครูศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522: 36)

ถึงแม้ว่าโรงเรียนและครูจะมีบทบาทหน้าที่ในการดูแลและปลูกฝังสุนทรียะเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ แต่จากจำนวนสถิติเรื่องอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่โรงเรียนในปัจจุบัน มีแนวโน้มสูงขึ้นและรุนแรงขึ้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่ายังมีความบกพร่องหลายประการ เช่น มาตรการในการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน ความสนใจของผู้บริหารและครูในโรงเรียนต่อการป้องกันอุบัติเหตุ ระบบการช่วยเหลือนักเรียนที่ได้รับอุบัติเหตุ เป็นต้น ถ้าสิ่งเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขแล้ว เป็นที่แน่ใจว่าจำนวนนักเรียนที่ได้รับอุบัติเหตุในโรงเรียนจะต้องมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน

ส่วนเข้านั้นเป็นสังคมแรกที่เด็กได้เกี่ยวข้องกับตัว ถึงแม่เด็กจะเข้าสู่วัยเรียนก็ตาม แต่บ้านและพ่อแม่ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ที่บ้าน จะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กเช่นกัน ซึ่งชาลวีย์ ศรีไชยเพชร (2522: 19-20) ได้กล่าวว่า บ้านเป็นสถานเบื้องต้นที่จะให้ความรู้ทักษะ ทักษะคิดและการปฏิบัติทางค่านิยมสุภาพอนามัย ถ้าครอบครัวใดเอาใจใส่ในการศึกษาอบรมให้บุตรหลานของเขามีความรู้ ทักษะและทัศนคติ ตลอดจนการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัยเป็นไปอย่างดีแล้ว จะทำให้สุขภาพอนามัยของเด็กในครอบครัวนั้นเจริญก้าวหน้า คือมีอนามัยดี นอกจากนี้ถ้าบิดามารดาหรือผู้ปกครองได้รับการศึกษาในระดับที่ดีทางค่านิยมสุภาพอนามัยและมีสุนทรียะที่ดีก็ดีกว่ามา ย่อมจะถ่ายทอดวิชาความรู้และวิธีการปฏิบัติตนเกี่ยวกับสุนทรียะที่ดีให้แก่บุตรหลานของตน ซึ่งจะเป็นผลให้เด็กมีสุขภาพอนามัยที่ดีด้วย ดังนั้น บ้านจึงมีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตนทางค่านิยมสุภาพที่ดีให้แก่เด็กเป็นอย่างมาก ในกรณีของพ่อแม่ ความเข้าใจของพ่อแม่เกี่ยวกับบทบาทของตนและการจัดประสบการณ์ที่ดี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก จึงมีความสำคัญมาก พ่อแม่จะเป็นแบบอย่างให้กับลูกของตนทั้งในค่านิยมสุภาพอนามัย โภชนาการ ความสะอาด การใช้จ่าย ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม ตลอดจนการสร้างความพร้อมให้เกิดขึ้นแก่เด็กในการที่จะเรียนรู้ต่อไปในระดับสูงขึ้น

จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นถึงความสำคัญของบ้านซึ่งมีหน้าที่ปลูกฝังสุนทรียะเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ ผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในบ้าน คือ พ่อแม่หรือผู้ปกครองนั่นเอง การแก้ไขปัญหายุติเหตุที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นเรื่องที่ทำได้ เพราะอุบัติเหตุเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้โดยไม่คาดฝัน ถ้าบุคคลเกิดความประมาทเลินเล่อหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ นิภา มนต์ปิจู (2526: 84) ได้กล่าวไว้ว่าการป้องกันไม่ให้นักเรียนได้รับอุบัติเหตุ ควรเริ่มที่บ้านผู้ที่เป็นบิดามารดา ควรฝึกหัดบุตรให้มี

การกระทำหรือการปฏิบัติที่ปลอดภัยแก่เด็ก ๆ เมื่อมีเหตุการณ์เกี่ยวกับอุบัติเหตุปรากฏทางหน้าหนังสือพิมพ์รายวัน บิดามารคาก็สามารถนำมาสอนบุตรให้รู้ไว้ เพื่อเข้าใจถึงการเกิดอุบัติเหตุชนิดต่าง ๆ รวมทั้งวิธีการป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุเหล่านั้น ๆ การกระทำของบิดามารดาเช่นนี้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติตนของบุตรให้รู้จักการป้องกันตัวเองให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ และถ้าบิดามารดาไม่มีการฝึกให้บุตรของตนเองมีการกระทำที่รอบคอบระมัดระวังอยู่เสมอ ก็จะนำไปสู่การ เกิดความรู้สึกนึกคิดด้านความปลอดภัยที่ติดตัวไปทุกหนทุกแห่ง ไม่ว่าจะ เป็นช่วงชีวิตของบุตรที่อยู่ในโรงเรียนหรืออยู่ในชุมชน

ดังที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า อุบัติเหตุเป็นปัญหาสังคมที่ก่อให้เกิดความเสียหายและอันตรายต่อชีวิตที่ร้ายแรง การป้องกันอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับเด็กวัยเรียน ควรเริ่มจากที่บ้าน ผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุด คือ พ่อแม่หรือผู้ปกครอง การปลูกฝังนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยลดภาวะการเกิดอุบัติเหตุกับนักเรียนได้ สำหรับบทบาทของผู้ปกครองนั้นย่อมจะแตกต่างกันไป เพราะอิทธิพลของสภาพครอบครัวที่มีลักษณะแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ เช่น ระดับการศึกษา อาชีพหรือฐานะทางครอบครัว เป็นต้น

ทว่าความสำคัญของการปลูกฝังนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุให้แก่เด็ก และความสำคัญของผู้ปกครองที่มีเกี่ยวกับการปลูกฝังนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุให้แก่เด็กเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อให้เด็กเกิดความรู้ ประสบการณ์และแนวทางการปฏิบัติตนที่ปลอดภัยจากอุบัติเหตุทั้งหมด พร้อมทั้งเป็นการสนับสนุนโครงการสุขภาพอนามัยที่งานหน้าก่อนปี 2534 ตลอดจนการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาบทบาทของผู้ปกครองตามการรับรู้ของตนเองเกี่ยวกับการปลูกฝังนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุให้แก่เด็กเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ช่วยให้ทราบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทเกี่ยวกับการปลูกฝังนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุให้แก่เด็กเรียนชั้นประถมศึกษาเพียงใด อันจะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและบ้าน ในการจัดทำนโยบายให้สอดคล้องกันเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาการเกิดอุบัติเหตุกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแผนงานสำหรับพัฒนาโครงการสุขภาพอนามัยแก่เด็กเรียนชั้นประถมศึกษาของหน่วยงานอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้ปกครองตามการรับรู้ของตนเองเกี่ยวกับการปลูกฝังสุนทรียศด้านการป้องกันอุบัติเหตุให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทเกี่ยวกับการปลูกฝังสุนทรียศด้านการป้องกันอุบัติเหตุให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษา ของ ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

แนว ทฤษฎีและสมมติฐานของการวิจัย

นั้ฆฤคิ จงพหุหะและคนอื่น ๆ (2518: 73) กล่าวว่า บิคามารคาคหิม่การศึกษาคหิม่ข้อมมืความรู้และความเข้าใจในการขมรมเลียงคูนแะแนวแกบุงครคไค้คิคว่าบิคามารคาคหิม่การศึกษานอย เชน รุจกัการจคัอาหารให้ลูกคานหลัคโฆรนาการ แบงเวลาให้ลูกควยความอมบูนและความสุขใจ คูนแลร้ขาสุขภาพอนามยของเท็ก ร้กษาศยบาลเท็กยามเจ็บป่วย ขมรมล้งสอนเรว้องมารยาศล้งคม ว้ฒนธรรม คิลธรรม ระเบียบคาง ๆ และการแนะนำในการปรับตัวให้เหมาะสมล้งคาง ๆ เหล่านั้ ล้วนเป็นว้ฒนคางหิม่จะขวยสงเสรมการพัฒนาคารหิม่คิให้แก้เท็ก

ค่างลวานั้แสดงให้เห็นว่ เท็กหิม่ผู้ปกครองคไ้รับการศึกษาสูงคไ้เบรียมกว่าเท็กหิม่ผู้ปกครองคไ้รับการศึกษาต่ำ ซึ่งสอคคล้องกับค่างสรูปรายงานคองคองคณกรรมคารพัฒนาคารเศรษฐกิจและล้งคมแห่งชาติ (2517 : 39) หิ่กลวาคถึงเรว้องการอมบรมเลียงคูนของผู้ปกครองว่าผู้ปกครองในชนบทหิม่จะคไ้เรียนคองในระคับสูงกว่าชั้นประถม จึงทำหิม่โฆคาสคไ้รับความรู้ในการอมบรมเลียงคูนเท็กนอย เหระว้วิชาหิ่เกว้ยกับการเลียงคูนเท็ก มืสอนในระคับการศึกษาหิ่สูงกว่าการเรียนในชั้นประถมศึกษา ค่างงานว้จยหิ่เกว้ยของกับเรว้องนั้ ศรีว้รรม มคากู (2521 : 73) คไ้ศึกษาเรว้อง การเบรียมเทียบสุนทรียศของเท็กว้ยกอนเขาเรียนตามสภาพครอบครว้หิ่แตกคางกันในจ้งหวัคณขลลวค พวว่า สุนทรียศของเท็กว้ยกอนเขาเรียนหิม่คามารคาคไ้รับการศึกษาในระคับคางกัน จะมีสุนทรียศหิ่แตกคางกัน

จาคหลักการและงานว้จยหิ่เกว้ยของซึ่งกลวามาแลว้ข่างค่น จะเห็นว่าในการศึกษาเรว้องการอมบรมเลียงคูนเท็กน้น ระคับการศึกษาของผู้ปกครองเป็นคัวแปรหิ่มีความสำคัญข้งคัวหิ่ค้งน้ฆว้จย จึงค้งสมมติฐานของการว้จยค้งนั้ว่า ผู้ปกครองหิม่ระคับการศึกษาคางกัน จะมีบทบาทตามการรับรู้ของตนเอง เกว้ยกับการปลูกฝังสุนทรียศค่างการป้องกันอุบัติเหตุให้แก่นักเรียน

ชั้นประถมศึกษาแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2528 จำนวน 306 คน

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้ปกครองตามการรับรู้ของตนเอง เกี่ยวกับการปลูกฝัง สุนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ ให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยจะเลือกศึกษาเฉพาะตัวแปรด้านระดับการศึกษาของผู้ปกครองเท่านั้น

3. การศึกษาสุนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ จะศึกษาเฉพาะอุบัติเหตุที่มักเกิดขึ้น กับเด็กวัยเรียน และเป็นอุบัติเหตุที่สามารถจะเกิดขึ้นได้ทั้งที่บ้านและโรงเรียน ซึ่งได้แก่ การพลัดตกหกล้ม การถูกของแหลม ของมีคมและอาวุธ ไฟไหม้และน้ำร้อนลวก ยาและสารมีพิษ การเดินทางสัญจรไปมาบนท้องถนนและการใช้ไฟฟ้าในบ้าน

4. การศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการปลูกฝังสุนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุของ งานวิจัยนี้จะศึกษา 3 บทบาท ดังนี้ คือ

- 4.1 บทบาทในฐานะเป็นผู้อบรมและฝึกฝน
- 4.2 บทบาทในฐานะเป็นแบบอย่างที่ดี
- 4.3 บทบาทในฐานะเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

การเลือกศึกษารolesของผู้ปกครองดังกล่าวมานั้น เนื่องจากผู้วิจัยพิจารณาถึงความ จำเป็นและความเหมาะสมของแนวทางการปฏิบัติที่ผู้ปกครองควรมีต่อเด็กตามสภาพสังคมในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังได้ค้นฐานแนวคิดจากเรื่อง หลักการสอนจริยศึกษาของ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2526 : 167 : 213) และแนวคิดเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาของ นิภา มนูญิจู (2526 : 83-84)

ชอกลงเบื้องต้น

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามซึ่งสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิด หลักการ ปฏิบัติของสุนิสัยในการป้องกันอุบัติเหตุจากเนื้อหาวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และคำนึง ถึงพฤติกรรมที่บุคคลควรปฏิบัติตนให้ปลอดภัยในสังคมปัจจุบัน นอกจากนั้นยังได้นำไปทดลองใช้แล้ว

นำมาเปรียบงูก่อนจะไปโง่จริงกับกลุ่มตัวอย่าง จึงเชื่อได้ว่าเป็นเครื่องมือที่เชื่อถือได้และวัดได้
ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. การทอแบบสอบถาม ผู้ปกครองที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือสูงกว่า
มัธยมศึกษา ผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามไปให้ทอด้วยตนเอง ส่วนผู้ปกครองที่สำเร็จการศึกษาระดับ
ประถมศึกษา ผู้วิจัยจะไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง การทอแบบสอบถามและการให้สัมภาษณ์ของ
ผู้ปกครอง ถือว่าเป็นไปตามสภาพความเป็นจริง

ความจำกัดของการวิจัย

ในการสัมภาษณ์ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน 102 คน ผู้วิจัยมี
ความเห็นว่ อิทธิพลของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น สถานที่ทำการสัมภาษณ์ เวลาในการ
สัมภาษณ์และบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่ใ้บริเวณใกล้เคียง อาจมีส่วนทำให้ผลของการสัมภาษณ์คลาดเคลื่อน
ไปบ้าง

คำจำกัดความ

ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา ญาติผู้ใหญ่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ซึ่งอาจจะ
เป็นหญิงหรือชายก็ได้ มีฐานะเป็นผู้รับผิดชอบเลี้ยงดูและอยู่บ้านเดียวกับเด็ก

นักเรียนชั้นประถมศึกษา หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6
ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2528

สุขนิสัย หมายถึง การปฏิบัติตนซึ่งกระทำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นความเคยชินเพื่อให้
สุขภาพที่ดีและมีความปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง

อุบัติเหตุ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหันโดยไม่เจตนากระทำ เนื่องจาก
การขาดความสำนึกต่อความปลอดภัย เป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อร่างกายได้ร้บบากเจ็บหรือถึงกับ
สูญเสียชีวิตได้

สุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ หมายถึง การสำนึกและปฏิบัติตนให้มีสติระมัดระวังและ
ระมัดระวังอย่างสม่ำเสมอจนเป็นความเคยชิน เพื่อไปปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

บทบาทในการปลูกฝังสุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของ
ผู้ปกครองในการปลูกฝังสุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. บทบาทในฐานะเป็นผู้อบรมและฝึกฝน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปกครอง
เกี่ยวกับการให้ความรู้ ให้ความแนะนำและฝึกหัดในเรื่องสุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุให้แก่เด็ก
2. บทบาทในฐานะเป็นแบบอย่างที่ดี หมายถึง การปฏิบัติตนที่ถูกต้องของผู้ปกครอง
ในเรื่องสุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก
3. บทบาทในฐานะเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของ
ผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมในสถานที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่เด็ก

การรับรู้ของตนเอง หมายถึง การที่บุคคลได้แสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป
ด้วยความเข้าใจของตนเองโดยเฉพาะ ซึ่งเกิดจากความรู้อะไรที่ตนได้รับมา ดังนั้น
การรับรู้ของแต่ละบุคคลย่อมจะแตกต่างกันไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาตำรา เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องอุบัติเหตุที่มักเกิดขึ้นกับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษา สุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุและบทบาทของผู้ปกครองในการปลูกฝังสุขนิสัย
ด้านการป้องกันอุบัติเหตุให้แก่เด็กในปกครองของตน
2. สืบหาข้อมูลพื้นฐาน โดยผู้วิจัยนำรายการเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการ
ปลูกฝังสุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุให้แก่เด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาไปสอบถามความคิดเห็นของ
ครูผู้สอนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและครูประจำห้องพยาบาลในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 คน เพื่อศึกษาขอบเขตและแนวโน้มความสำคัญของบทบาทที่
ผู้ปกครองควรจะต้องปฏิบัติ
3. นำข้อมูลพื้นฐานที่ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับชั่วคราว แล้วนำไปให้อาจารย์
ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 ท่าน พิจารณาความถูกต้องของสำนวนภาษาและความ
ครอบคลุมของเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการปลูกฝังสุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ
4. นำข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะมาปรับแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วนำ
ไปทดลองใช้กับผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครที่ไม่ใช่
ตัวอย่างประชากร จำนวน 60 คน โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์ผู้ปกครองที่มีการศึกษา

ระดับประถมศึกษา จำนวน 20 คน ส่วนผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและสูงกว่ามัธยมศึกษา จำนวนระดับละ 20 คน ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับนักเรียน

5. นำข้อมูลที่ได้ มาปรับปรุงแก้ไขจนเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปสอบถามกับตัวอย่างประชากรซึ่งเป็นผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 306 คน โดยดำเนินการเก็บข้อมูล 2 วิธี คือ ผู้ปกครองที่มีการศึกษา ระดับประถมศึกษา จำนวน 102 คน ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ส่วนผู้ปกครองที่มีการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 102 คน และสูงกว่ามัธยมศึกษาจำนวน 102 คน ผู้วิจัย ใช้วิธีแจกแบบสอบถามให้กับนักเรียน

6. นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และเปรียบเทียบบทบาทของผู้ปกครองที่มีระดับ การศึกษาแตกต่างกันโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) หากพบว่ามี ความแตกต่างกันจะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของตุกี (Tukey)

7. สรุปผลการวิจัย อภิปรายและขอเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการปลูกฝังสุขนิสัยด้านการป้องกัน อุบัติเหตุให้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร
2. เป็นแนวทางแก่ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังสุขนิสัยด้านการป้องกัน อุบัติเหตุให้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้ทราบว่าตนควรมีบทบาทอย่างไรและควรส่งเสริม สุขนิสัยเพื่อการป้องกันอุบัติเหตุด้านใดให้แก่ นักเรียนของตน
3. เป็นแนวทางแก่ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาในการกำหนดกิจกรรมการเรียน การสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรในวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ให้สอดคล้องกับการ ปลูกฝังสุขนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุร่วมกับผู้ปกครองของนักเรียน